

© rafael lópez-monné / Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya

Identificar i repensar els espais en tensió i d'oportunitat

Jordi Grau Oliveras. Observatori del Paisatge de Catalunya

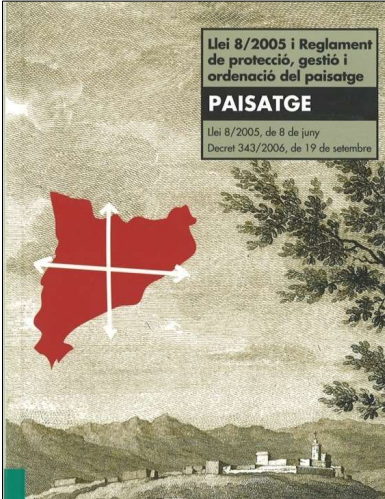
Observatori del Paisatge de Catalunya

1

MARC INSTITUCIONAL I NORMATIU

Conveni europeu del paisatge (CEP) i Llei 8/2005 del paisatge de Catalunya

2

ELS CATÀLEGS DE PAISATGE

Què és un catàleg de paisatge?

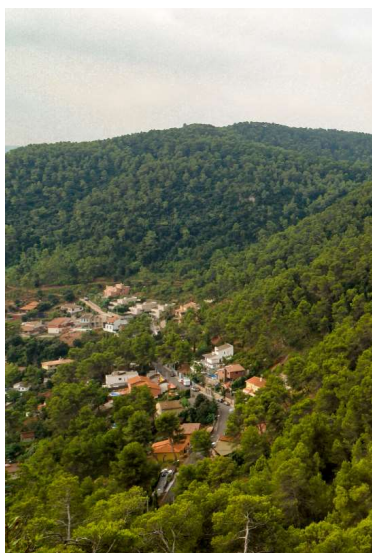
- Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge:

"Documents de caràcter descriptiu i prospectiu que determinen la tipologia dels paisatges de Catalunya, identifiquen els seus valors i estat de conservació i proposen els objectius de qualitat que han de complir"

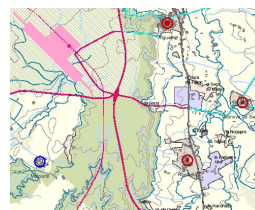
3

ELS CATÀLEGS DE PAISATGE

Funcions

Catàleg de paisatge

Pla territorial parcial

Directriu del paisatge

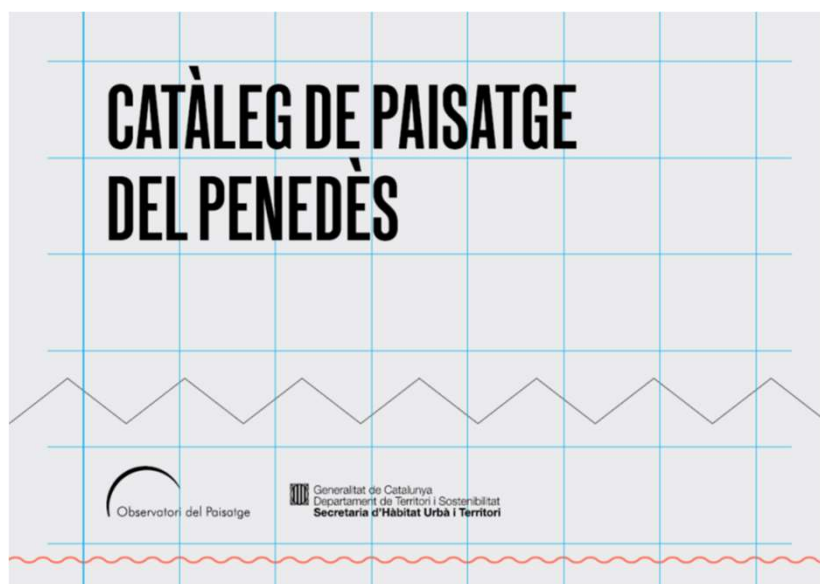
4

ELS CATÀLEGS DE PAISATGE DE CATALUNYA

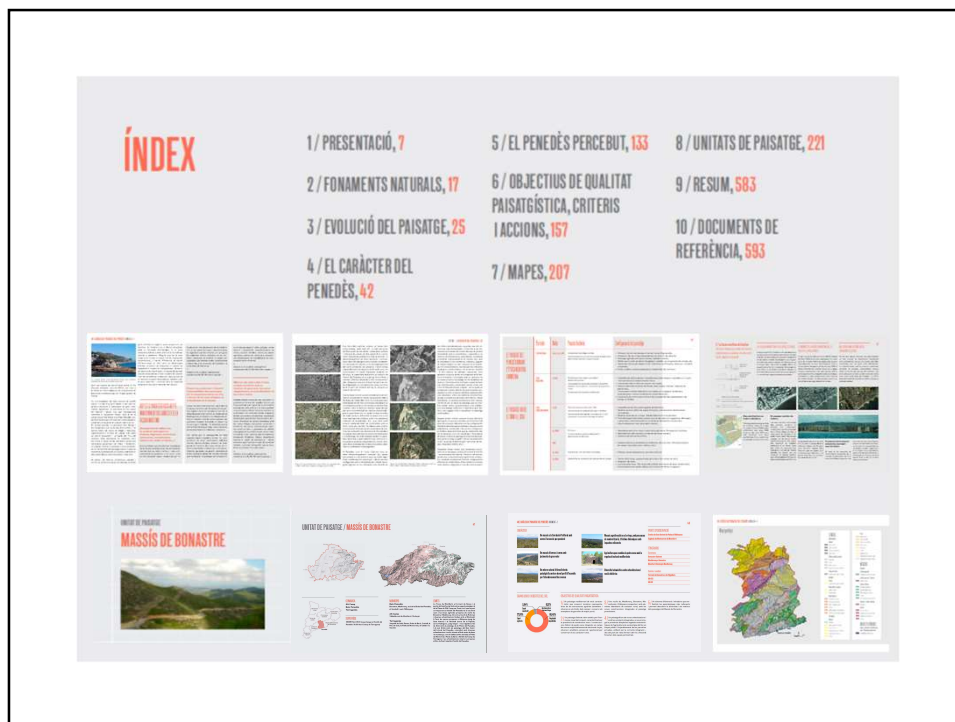
Àmbits d'aplicació (any 2021)

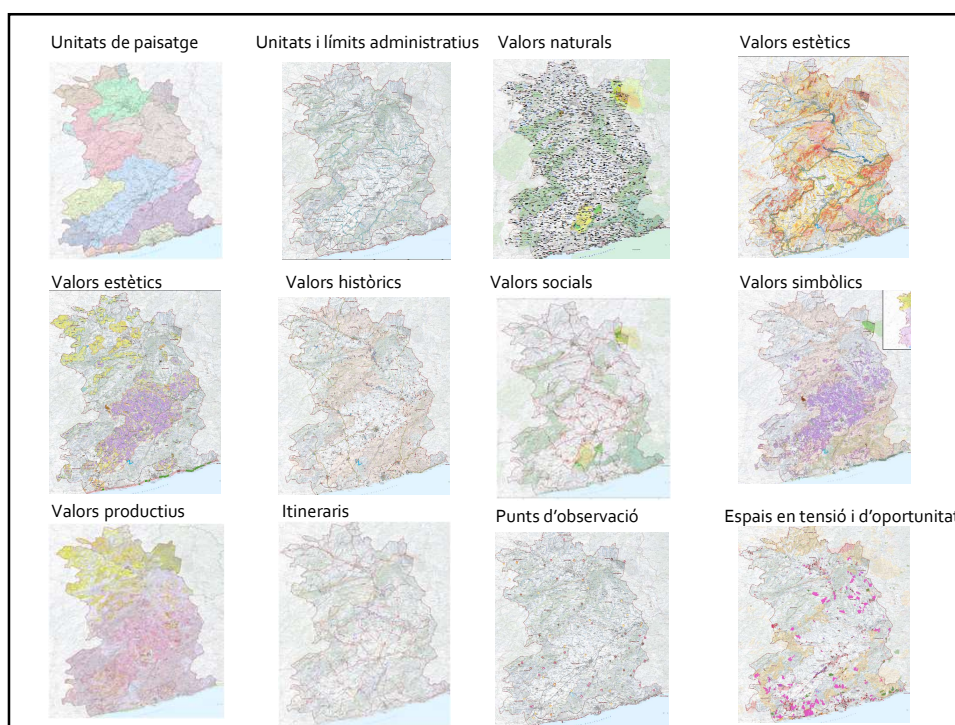
5

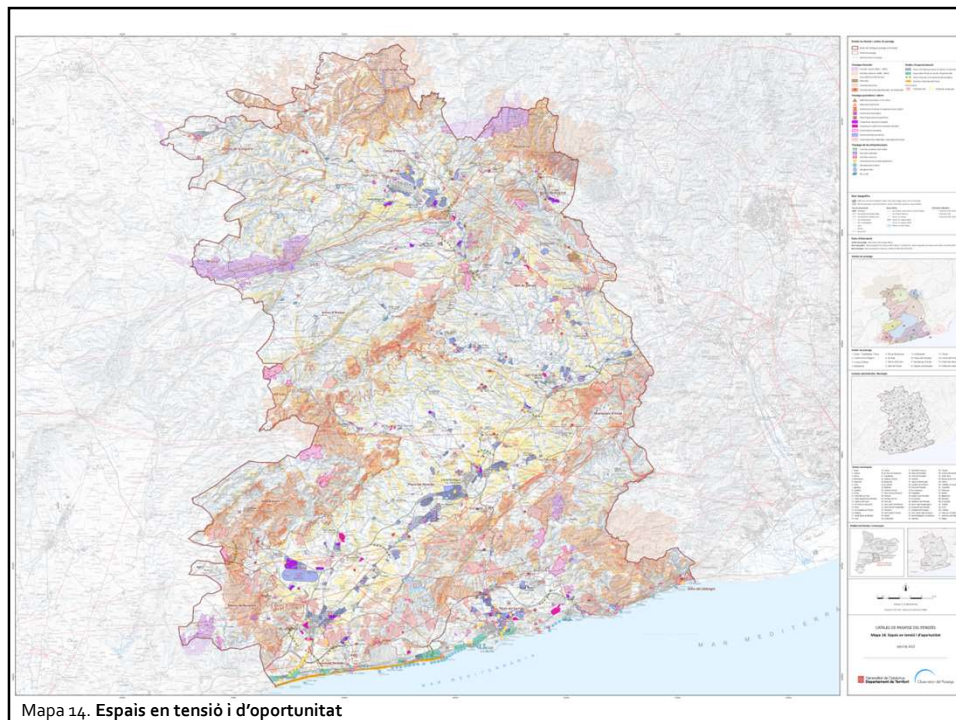
6

7

8

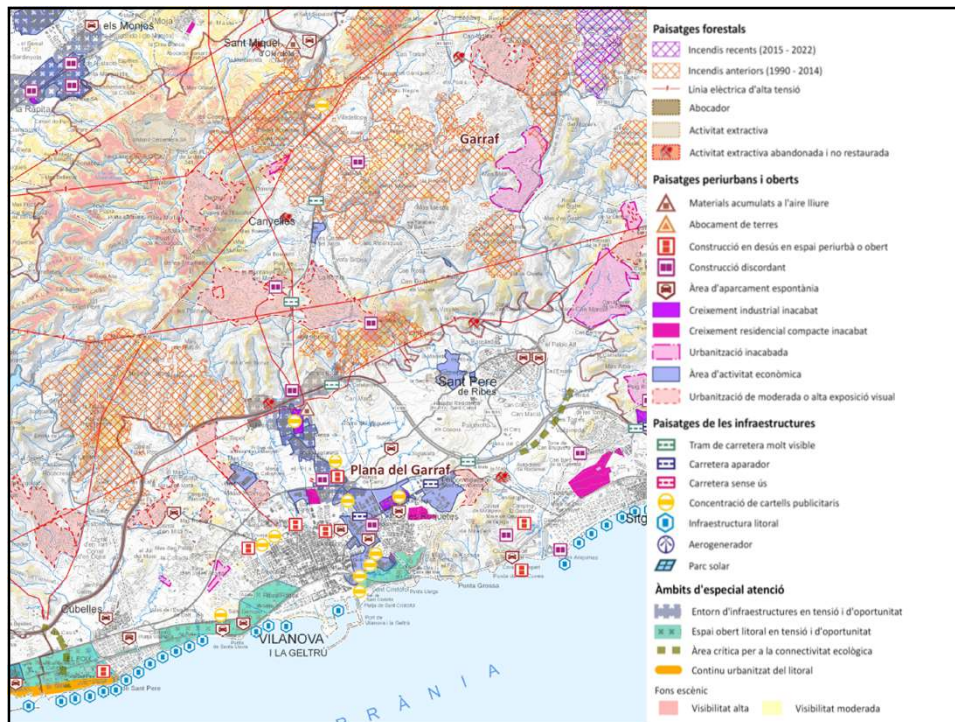
9

Objectius

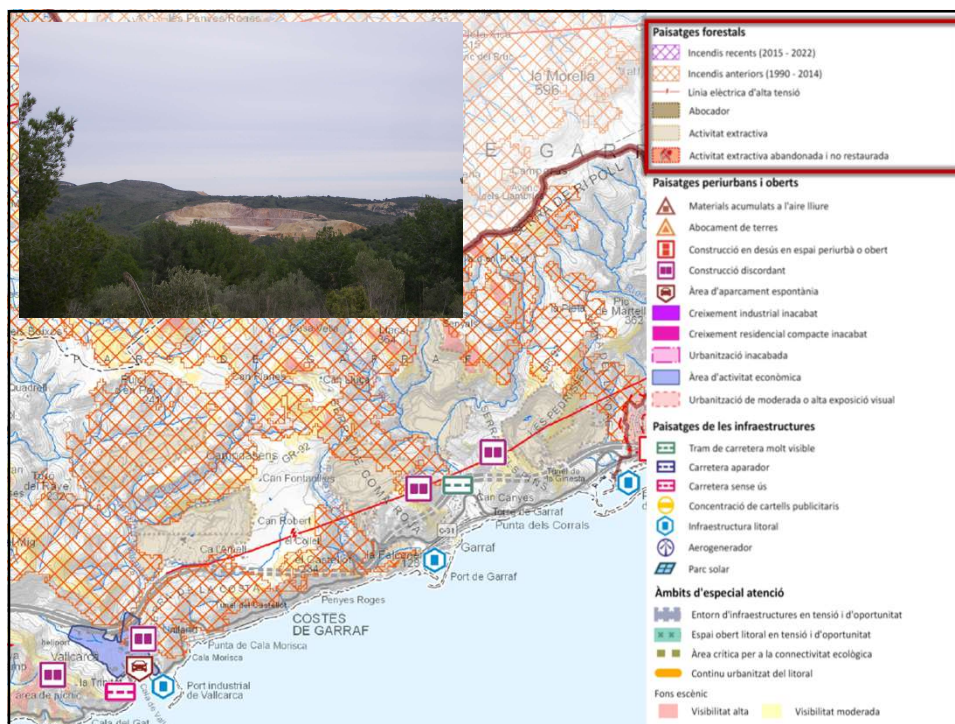
Mapa d'espais en tensió i d'oportunitat

- Identificar i prendre consciència d'aquells **elements que contribueixen a la pèrdua d'harmonia i del caràcter** dels paisatges penedesencs (especialment pel que fa als paisatges propers als nuclis de població i a les carreteres)
- Considerar elements i àmbits com a **espais d'oportunitat** per promoure, repensar i potenciar la seva transformació a través de projectes (participats) o per la via de la regulació.
- Donar eines per aconseguir uns **espais quotidians de qualitat**.

10

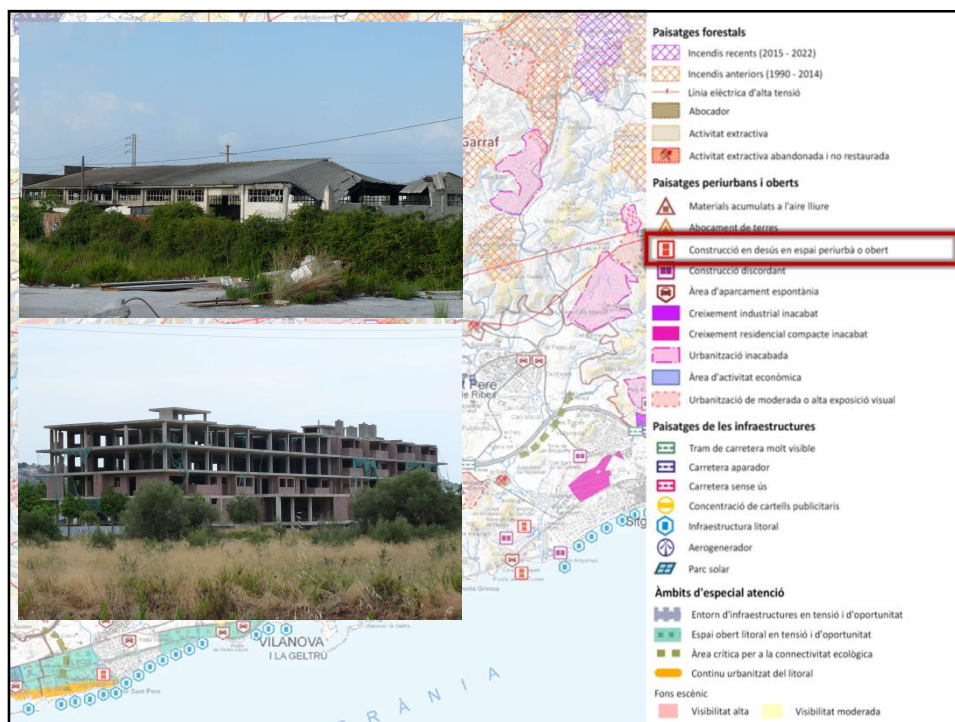
11

12

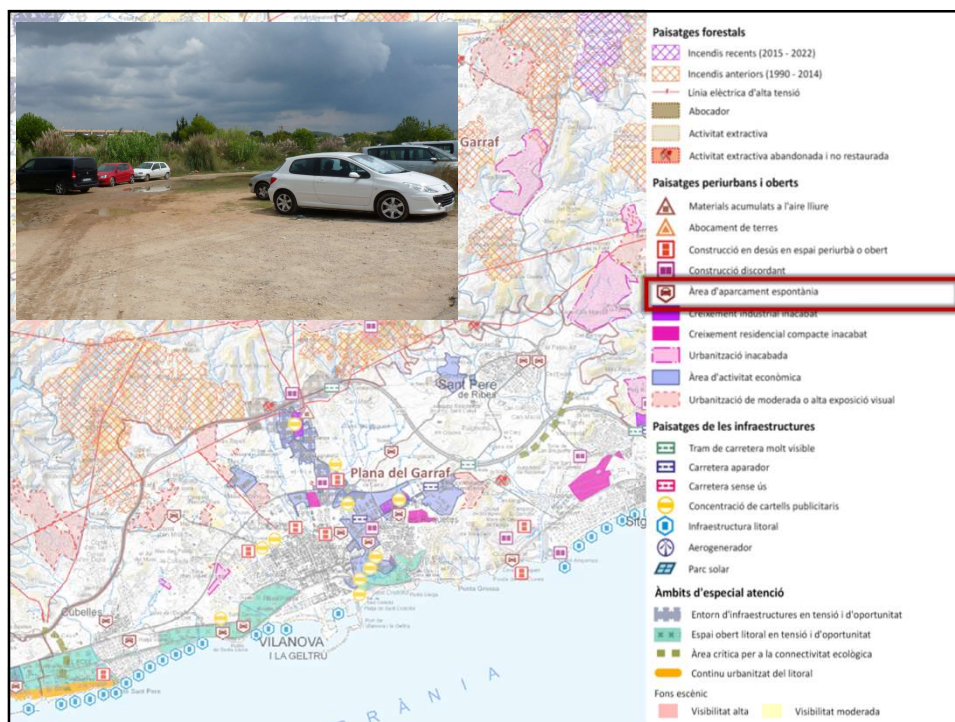
13

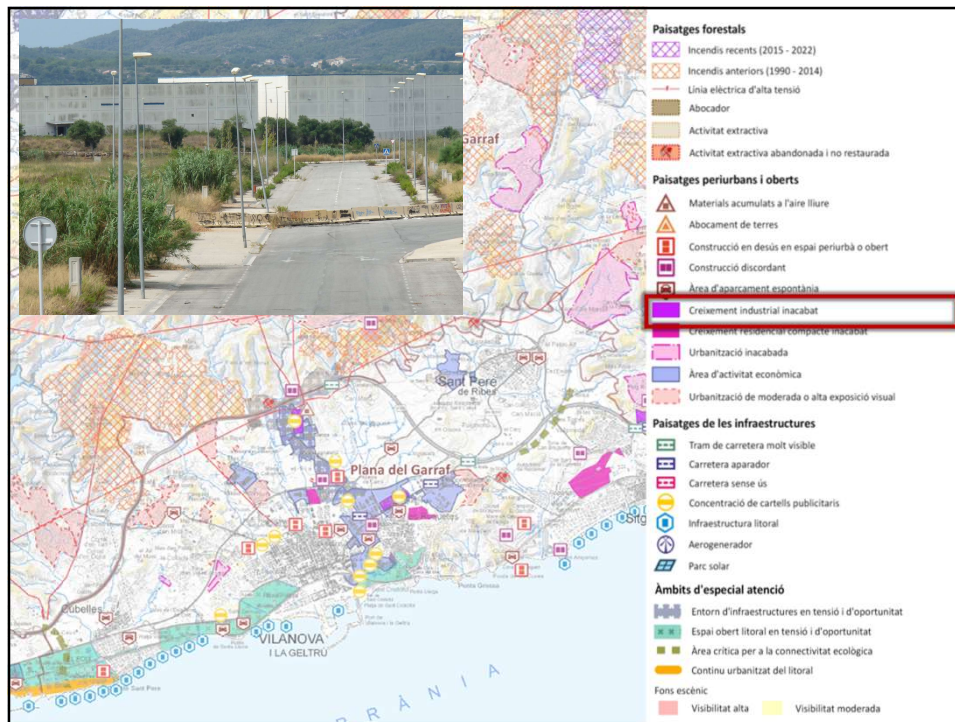
14

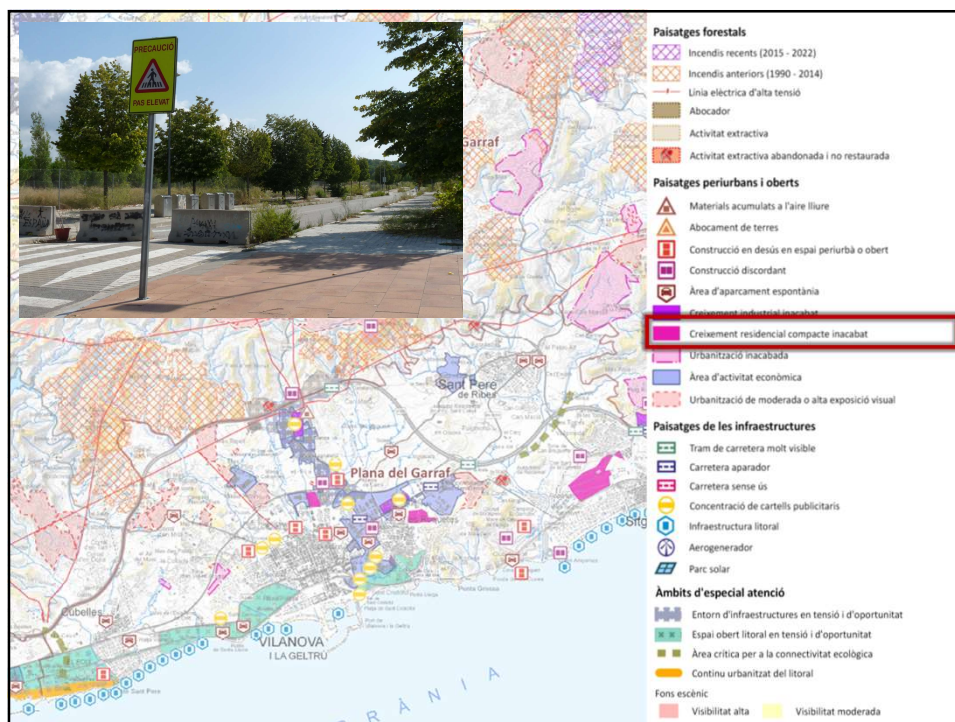
15

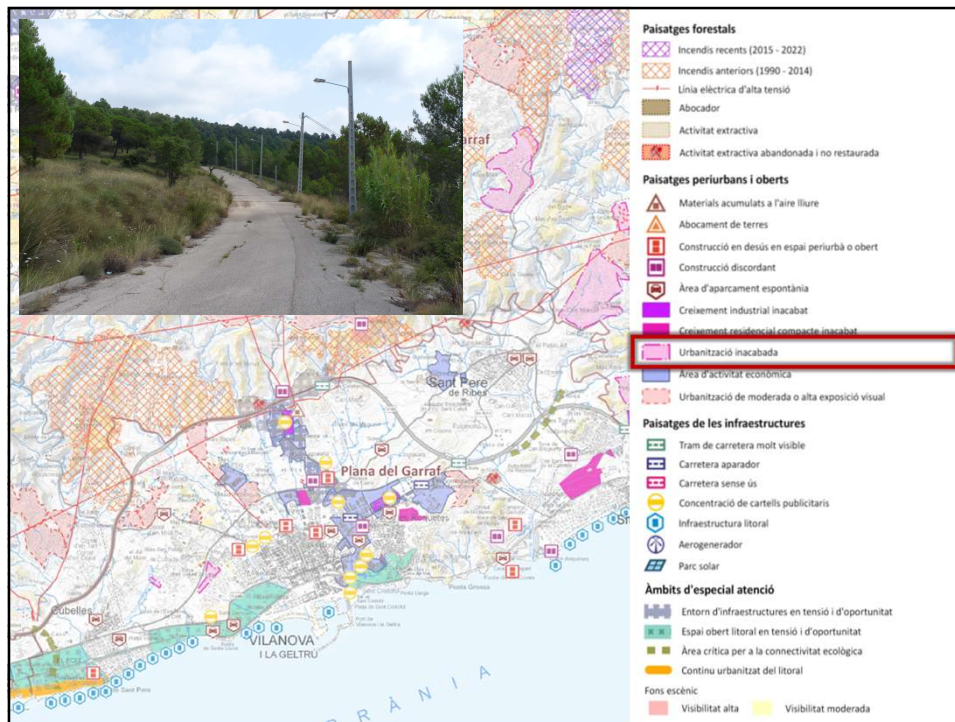
16

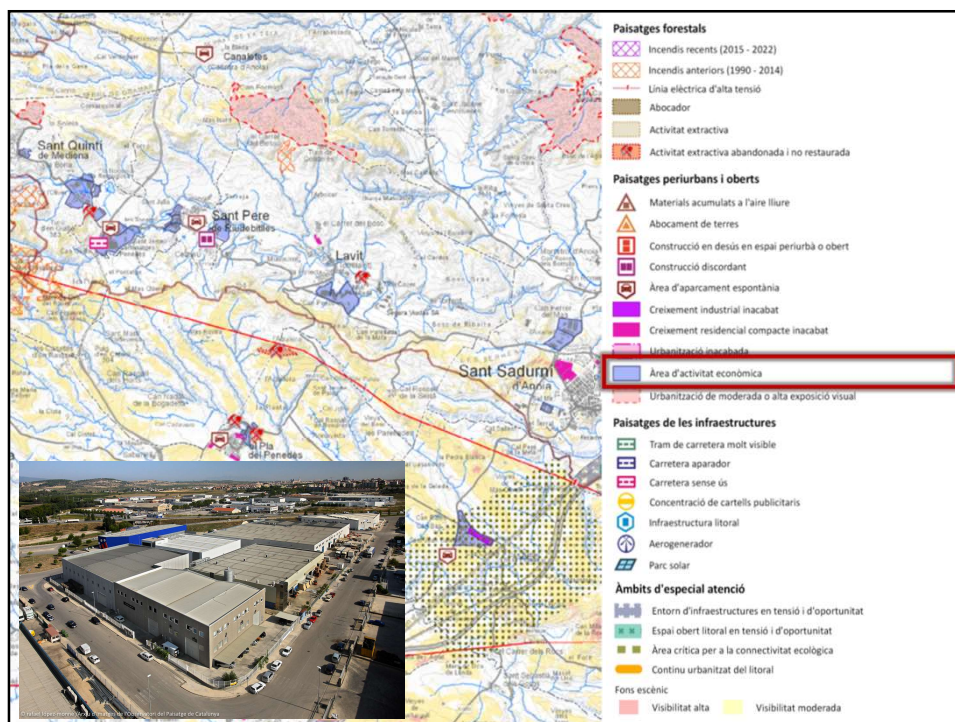
17

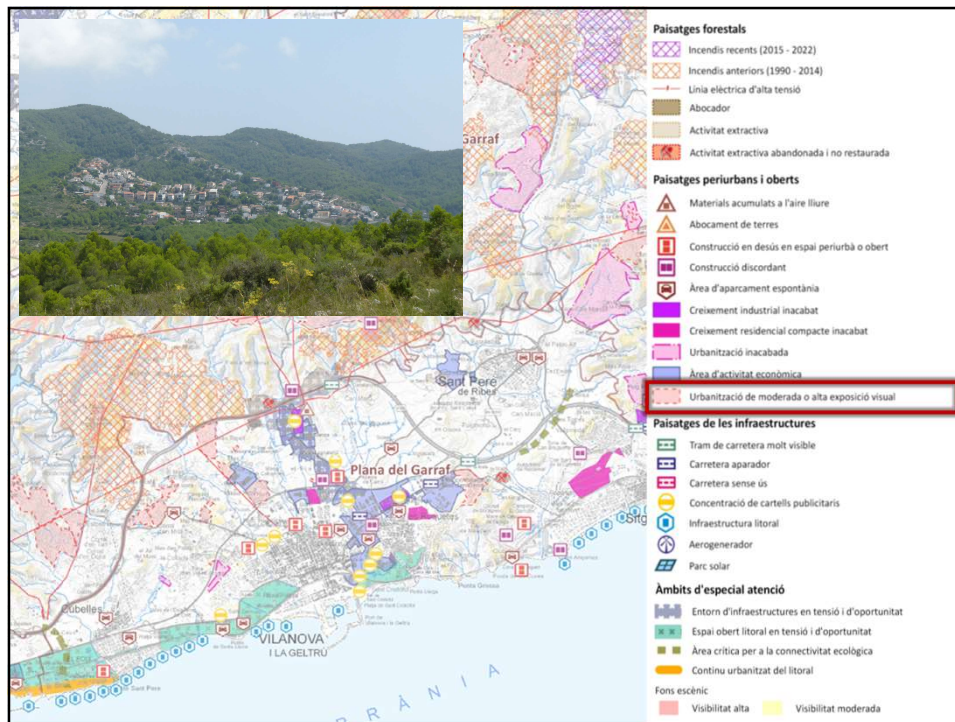
18

19

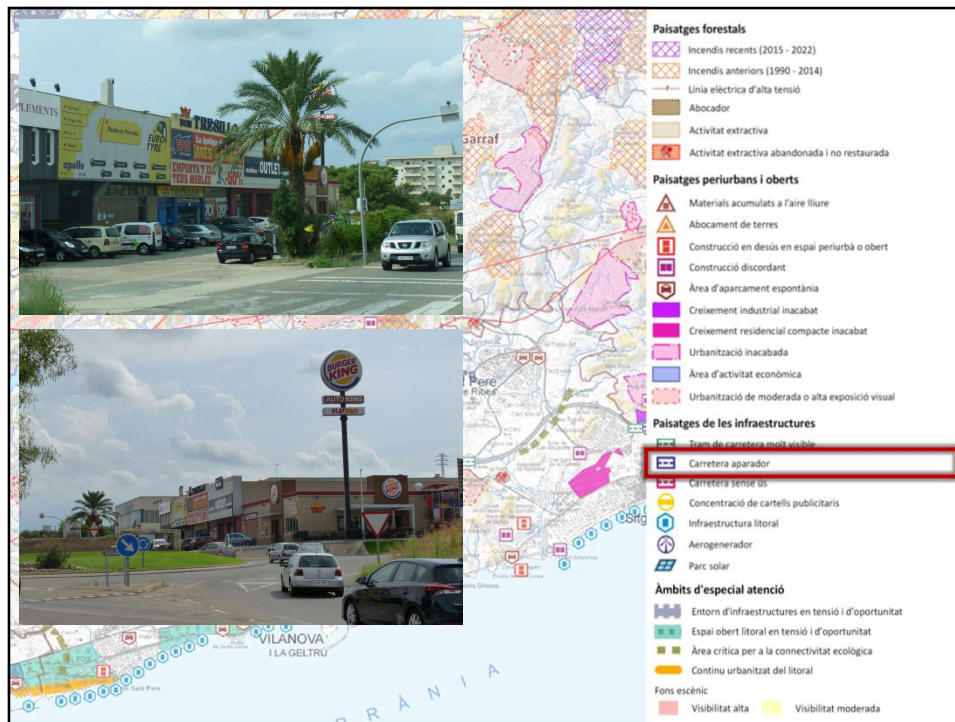
20

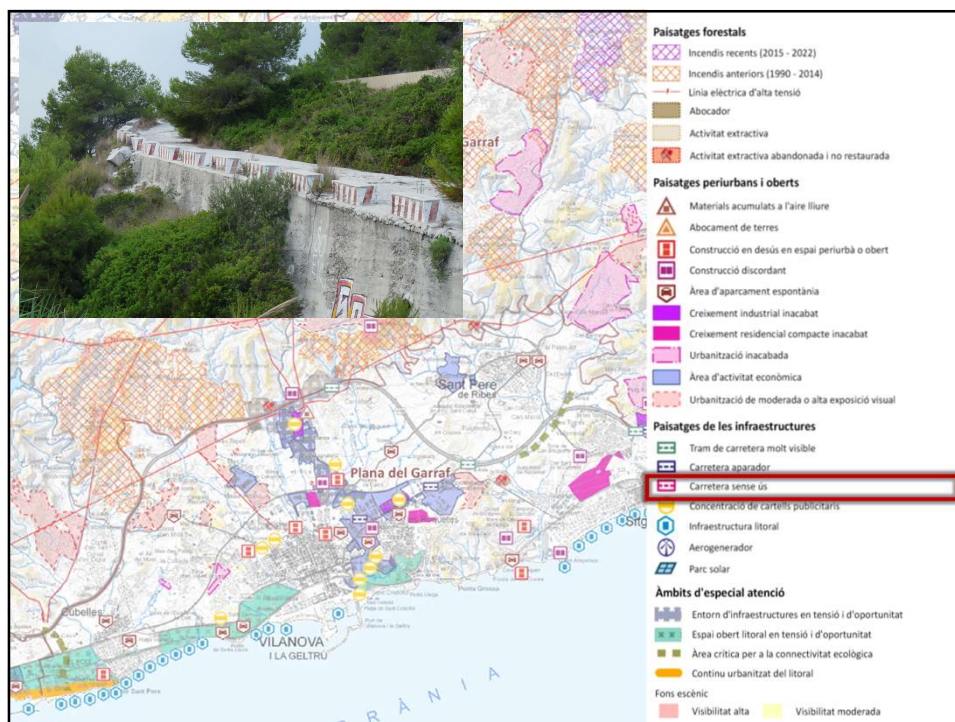
21

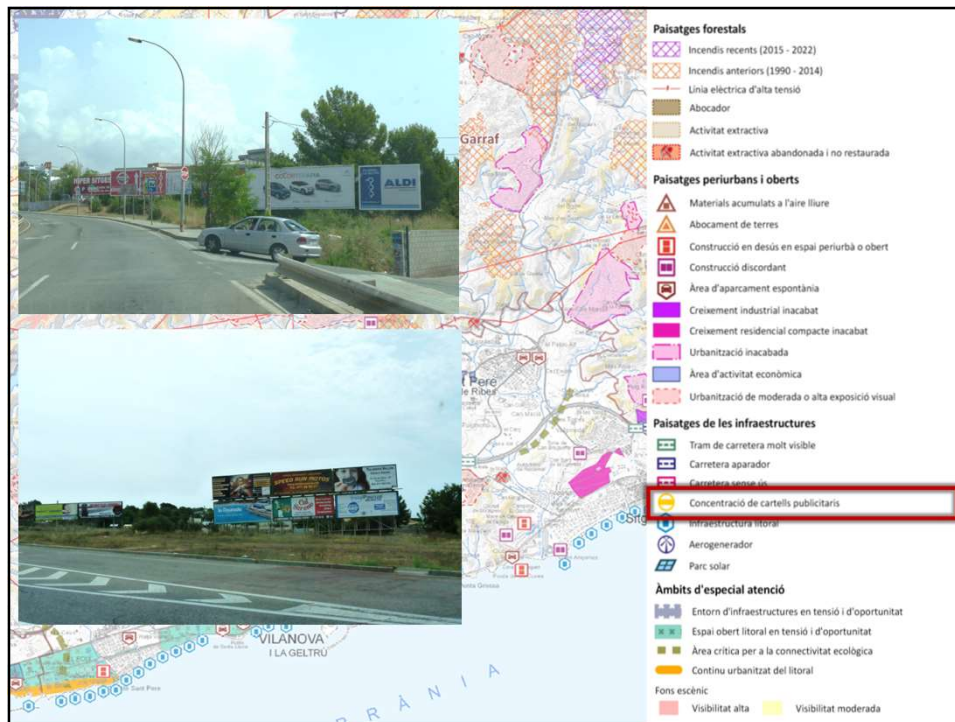
22

23

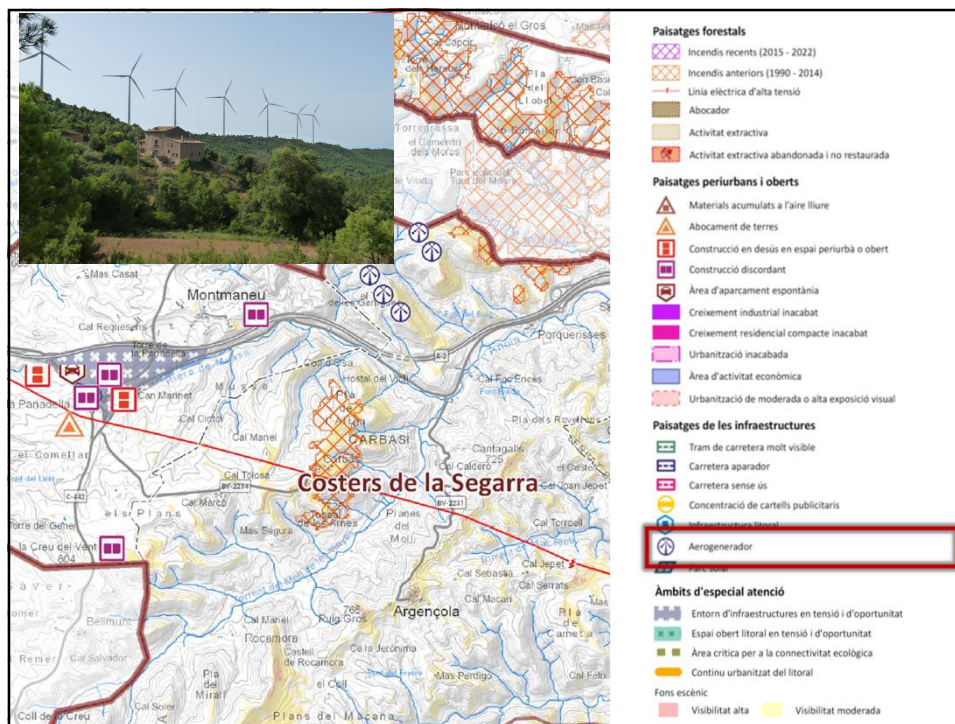
24

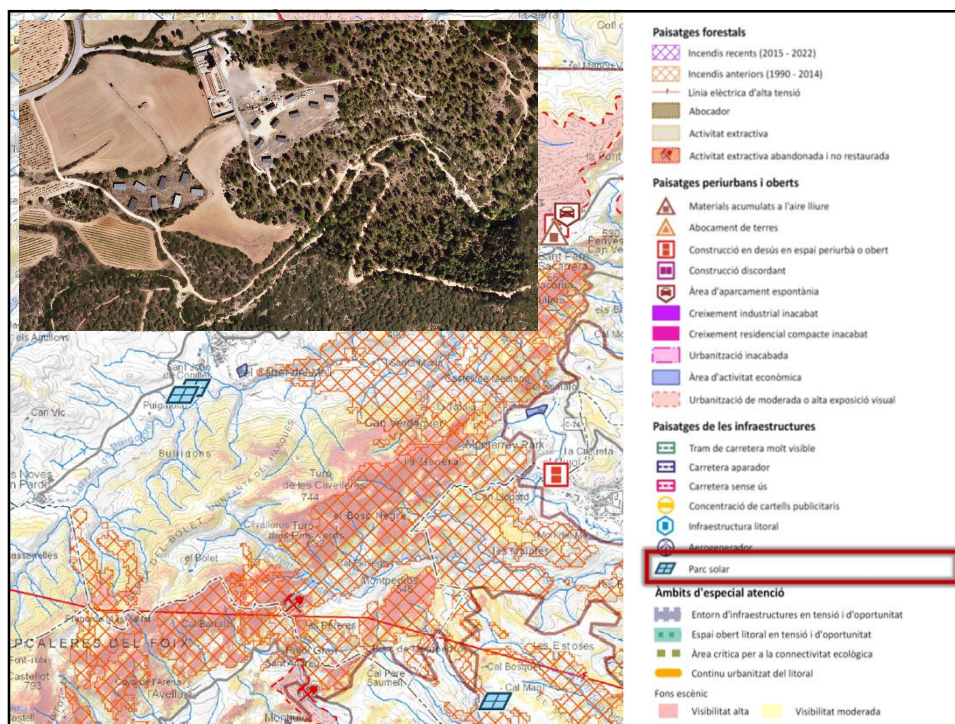
25

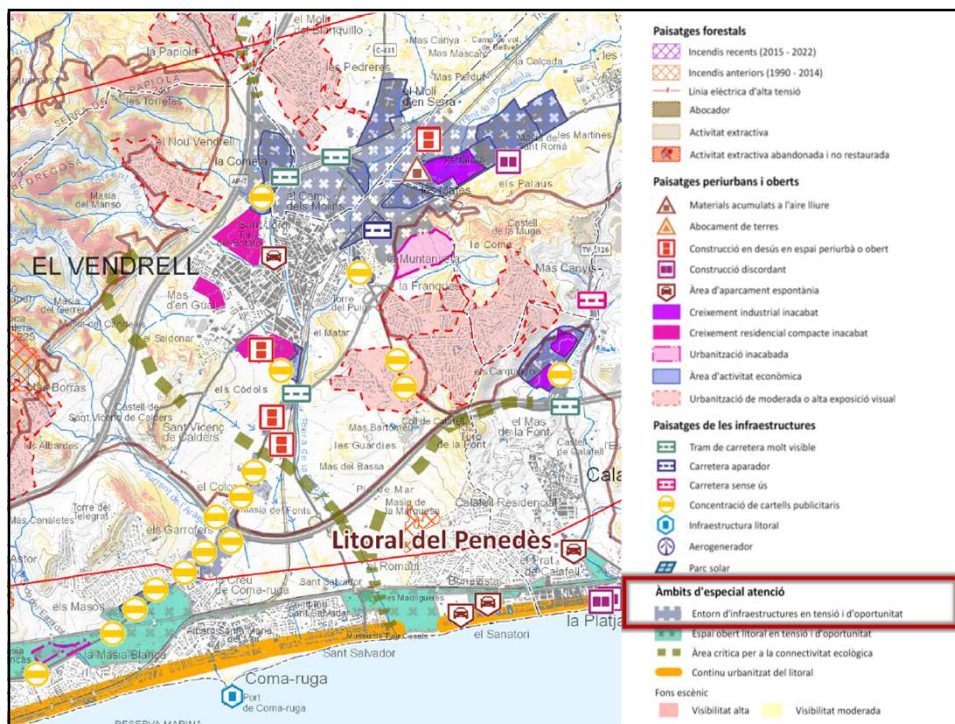
26

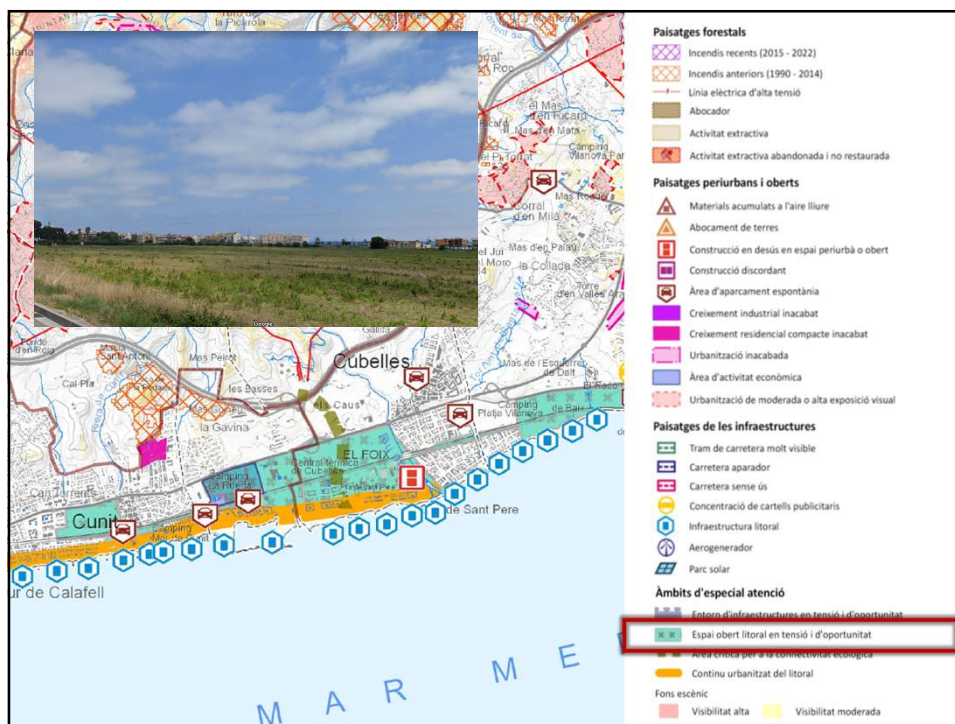
27

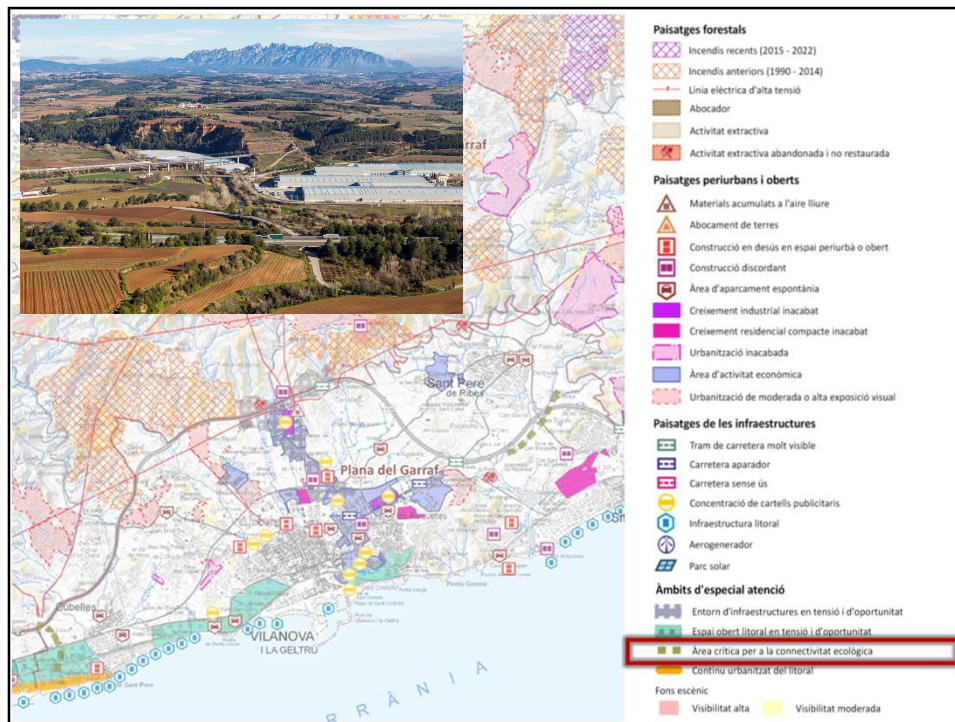
28

29

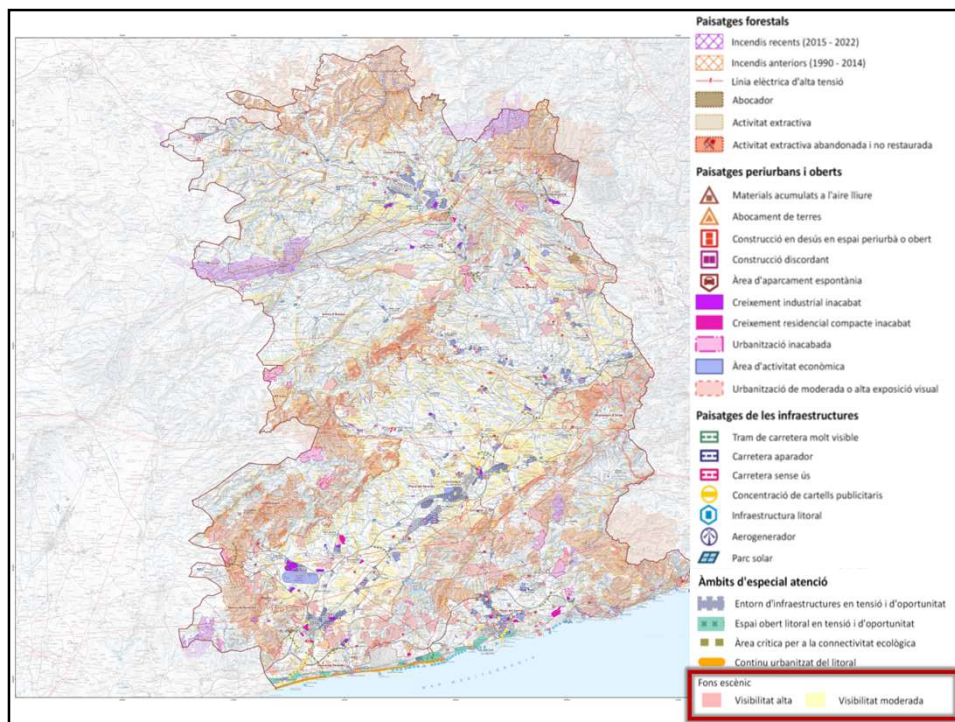
30

31

32

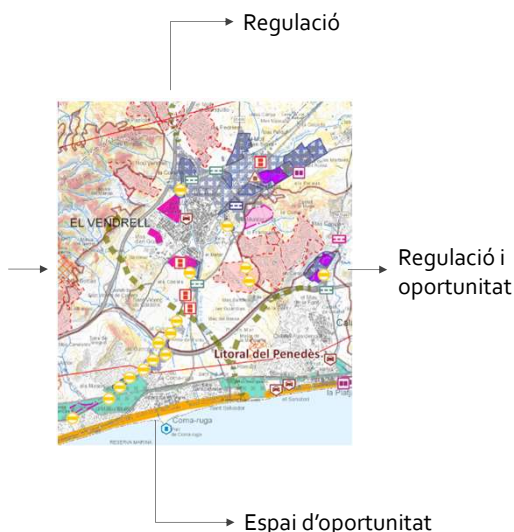

33

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS

Espais d'especial atenció i d'oportunitat

Línies elèctriques d'alta tensió
 Activitats extractives abandonades
 Materials acumulats a l'aire lliure
 Abocament de terres
 Construccions en desús en espai periurbà o obert
 Construcció discordant
 Àrea d'aparcament espontània
 Creixements industrial inacabat
 Urbanització inacabada
 Creixement residencial compacte inacabat
 Àrea d'activitat econòmica
 Urbanitzacions de moderada o alta exposició visual
 Trams de carretera molt visibles
 Carreteres aparador
 Carreteres sense ús
 Punts de concentració de cartells publicitaris
 Infraestructura litoral
 Aerogenerador
 Parc solar
 Entorn d'infraestructures en tensió i oportunitat
 Espai obert litoral en tensió i oportunitat
 Àrea crítica per la connectivitat ecològica
 Continu urbanitzat del litoral

34

1.9 Existeixen notables disfuncions entre la realitat del planejament i la realitat de l'ocupació dels assentaments urbans. Per tota la vegueria del Penedès resten **peces on es va iniciar la urbanització i aquesta no es va consolidar. Amb l'objectiu d'harmonitzar aquests espais i dotar-los de coherència, cal que els municipis citats en aquesta acció avaluin cada sector i adoptin una estratègia específica.** Aquesta estratègia en alguns casos pot implicar la desclassificació del sòl i la restitució paisatgística, i en altres la prioritització de l'ocupació de les parcel·les buides amb la finalitat d'evitar o posposar l'execució d'altres sòls classificats com a urbanitzables. Els exemples més rellevants, cartografiats en el **Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat**, són:

- Solicrup (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- La Geltrú (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Avinguda del Sanatori (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Carrer de l'Obaga (Carme, Valls de l'Anoia)
- Sant Jordi (Piera, Valls de l'Anoia)
- Els Arquets (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- Els Cirerers – La Pelegrina (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer Constància (Castellolí, Conca d'Òdena)
- Avinguda Pla de la Massa (Igualada, Conca d'Òdena)
- Can Galan (La Pobla de Claramunt, Valls de l'Anoia)
- Avinguda de Catalunya (La Granada, Plana del Penedès)
- Carrer de Sant Sadurn d'Anoia (La Granada, Plana del Penedès)
- Carrer Eres i carrer del Bosc (Torrelavit, Valls de l'Anoia)
- Avinguda de l'Alt Penedès (Puigdàlber, Plana del Penedès)
- Avinguda del Torrent Gran (Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer del Sol ((Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer de Sabanell (Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Avinguda Francesc Macià (Sant Sadurn d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Carrer de les Escoles (Subirats, Plana del Penedès)
- El Maset (Sant Sadurn d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- [...]

 Creixement urbanístic compacte inacabat

35

1.29 Una dinàmica relacionada amb els accessos a nuclis urbans que s'ha donat al Penedès és la proliferació de **carreteres-aparador**. Cal treballar en dues línies:

1. **Evitar la formació de façanes amb una exposició visual directa a les vies de comunicació** per tal d'impedir aquest fenomen. Són bones pràctiques mantenir una distància d'esponjament suficient amb la via, mantenir una bona distància de separació entre les naus i definir una ordenació coherent entre els diversos carrers que formen part d'un mateix conjunt.

2. **Impulsar projectes d'integració de les carreteres-aparador a les entrades al municipis** per convertir-les en nous indrets d'oportunitat pel seu potencial valor estètic i social. Es tracta de dotar-les d'elements d'urbanització unitaris, de condicionar espais lliures adjacents de qualitat i de minimitzar l'impacte negatiu d'algunes edificacions.

Els municipis on aquesta actuació és prioritària són:

- Vilanova i la Geltrú (ronda d'Europa)
- Vilafranca del Penedès (N-340)
- el Vendrell (carretera de Barcelona)
- Sant Pere de Ribes (C-246a)
- Sitges (carrer dels Drets Humans)
- Òdena (carrer Lleida)
- Igualada (avinguda dels Països Catalans)
- Calafell (C-31).

 Carretera aparador

36

1.30 A les entrades de determinats nuclis del Penedès hi ha al voltant d'una seixantena d'àrees usades com a aparcaments espontanis que no tenen una ordenació i regulació clara i sovint mostren un estat de deixadesa permanent, fins i tot amb l'acumulació de runes, ferralla i altres materials, i **que cal que els municipis amb presència d'aquest tipus d'aparcaments avaluin les accions que cal emprendre en cada cas:**

- Actuar per ordenar, reduir o dignificar les àrees d'aparcament dotant-les de funcionalitat.
- Fer un canvi d'ús públic i convertir-les en zones d'esbarjo, parcs urbans, etc.
- Restituïnt el paisatge preexistent tot recuperant el seu caràcter natural o agrícola).

Les principals àrees d'aparcament espontani del Penedès se situen als municipis de:

- el Pla del Penedès
- Cabrera d'Anoia
- la Joncosa de Montmell
- Calafell
- Igualada
- Vilafranca del Penedès
- Piera
- Sant Pere de Ribes
- Cubelles
- [...]

 Àrea d'aparcament espontània

37

1.31 L'alta visibilitat de les infraestructures de mobilitat fa que en els vorals d'alguns accessos als nuclis hi hagi una concentració de cartells publicitaris de grans dimensions que en general emmascaren els accessos als nuclis. Les administracions locals i altres organismes competents (Estat, Generalitat, Diputació) haurien de **promoure l'eliminació gradual de la concentració de rètols publicitaris i dels suports obsolets, i establir criteris clars per als nous** que s'instal·lin (evitar l'obstaculització visual de fites i fons escènics, evitar les seqüències de cartells contínues al marge d'infraestructures viàries o ferroviàries, prioritzar la presència d'un sol cartell gran a múltiples petits cartells, etc). Les zones amb concentració de cartells publicitaris corresponen als llocs següents:

- Ronda Europa abans de creuar el ferrocarril (Vilanova i la Geltrú)
- Rotonda que uneix la ronda Europa amb la rambla dels Països Catalans (Vilanova i la Geltrú)
- Ronda Europa, a prop de la deixalleria (Vilanova i la Geltrú)
- Diversos punts de l'Avinguda de l'Empordà, C-31, (El Vendrell)
- Suport obsolet a l'avinguda de Cabrera (Cabrera d'Anoia)
- Carretera d'Igualada, al costat del camp de futbol (La Granada)
- Passeig marítim de les Botigues de Sitges (Sitges)
- Rotonda entre l'avinguda Europa i l'avinguda Països Baixos (Igualada)
- Diversos punts a la N-340, al polígon de Sant Pere Molanta (Olèrdola)
- Suport obsolet a la C-152 (Olèrdola)
- [...]

 Concentració de cartells publicitaris

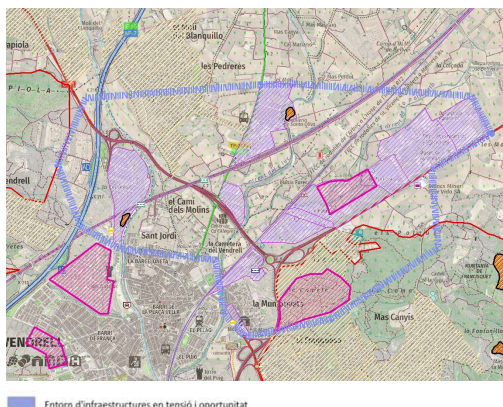

38

2.3. A l'entorn de moltes infraestructures del Penedès s'hi acumulen diversos usos, activitats i artefactes que provoquen una imatge desendregada, empobreixen la qualitat dels trams. Prioritàriament **cal incidir en aquells espais on hi ha una concentració d'aquests elements que generen una imatge desendregada.**

En aquests indrets cal redactar plans d'ordenació i millora paisatgística. El Pla Territorial Parcial del Penedès ha de recollir aquests espais on cal fer aquests plans i ha d'incentivar-ne la seva redacció a curt termini. Es tracta de:

- Antiga N-II al coll de la Panadella.
- La confluència entre la C-15, l'AP-7 i la N-340 a l'est de Vilafranca del Penedès.
- Ferrocarril i N-340 entre Santa Margarida i els Monjos i la Ràpita.
- Al nord del Vendrell, confluència entre l'AP-7, la C-51 i la N-340.
- N-340 entre el Vendrell i Coma-ruga.
- Enllaç entre la C-32, la C-15 i la C-31 al nord de Vilanova i la Geltrú.

Entorn d'infraestructures en tensió i oportunitat

39

2.4. Sovint als marges de les carreteres del Penedès i als accessos als nuclis hi ha acumulacions de runes, materials de construcció i deixalles ben visibles en determinades parcel·les. **Les administracions locals han d'arribar a acords amb els propietaris dels terrenys perquè ordenin, ocultin o eliminin aquestes acumulacions i artefactes i es puguin rehabilitar paisatgísticament els espais.**

Els principals espais on això passa són:

- A la N-II, a la Panadella (Montmaneu – Costers de la Segarra).
- A la C-244, a l'entrada de Vilanova del Camí
- A la BV-1031, la carretera que va de Prats de Rei en el seu enllaç amb l'AP-2 a Igualada (Òdena – Conca d'Òdena)
- Entre la BV-2133 i la C-244, al nord de Capellades
- A la B-224, al nord de Vallbona d'Anoia (Vallbona d'Anoia – Valls de l'Anoia)
- A la BV-2249, a Sant Llorenç d'Hortons
- A la C-243b, a la sortida est de Sant Sadurn d'Anoia, al nord del TGV
- Entre l'AP-7 i el ferrocarril, al sud de la Granada
- A la C-15, en la connexió amb el Pont (Santa Fe del Penedès)
- A la BV-2415, al km 2 (Olèrdola – Plana del Penedès)
- A la C-15, a Sant Miquel d'Olèrdola (Olèrdola – Plana del Penedès)
- A l'enllaç entre la C-15 i la C-32, al polígon industrial Sector Marquès (Vilanova i la Geltrú)

Materials acumulats a l'aire lliure
Abocament de terres

40

5.25 Des de l'aprovació de la Llei 12/1981 és obligatòria la restauració de l'àrea afectada per les activitats extractives una vegada acabada la concessió, si bé encara queden pedreres sense restaurar anteriors a la normativa. Per tal de recuperar i millorar la qualitat paisatgística dels paisatges afectats per activitats extractives, **prioritzar la restauració de les activitats extractives abandonades del Penedès** amb anterioritat a l'entrada en vigor de la normativa i que tenen un grau de restauració baix, segons l'inventari efectuat pel Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. **En la restauració, es pot optar entre alguna de les estratègies següents:**

- **Restituir el paisatge original** recuperant en la mesura del possible la imatge precedent i la funcionalitat agrícola o natural anterior.
- **Impulsar un projecte creatiu que aporti nous valors paisatgístics al indret.** En aquests casos es recomana estudiar la possibilitat d'incorporar valors i activitats socioculturals i fomentar la participació de la població.
- **Associar la recuperació d'espais degradats, si convé, a la ubicació de nous usos o edificacions admissibles en sòl no urbanitzable i potencialment impactants** (com ara parcs fotovoltaics, plantes de biomassa, circuits de motocròs, etc.).

Activitat extractiva Activitat extractiva abandonada i no restaurada

41

6.11. Una de les maneres més comunes de desfigurar serres i cims és la implantació desordenada i molt visible d'antenes de telecomunicacions. En general, caldria **compactar les antenes de telecomunicacions prioritzant un sol suport, situant-les ben lluny dels principals referents visuals, i procurar que estiguin com més contextualitzades millor amb els fons escènics.**

Construcció discordant

42

7.3. Amb l'objectiu de **recuperar terrenys no desenvolupats, reduir la urbanització, i recuperar-los paisatgísticament**, cal **desclassificar** els sectors d'aquestes urbanitzacions que **no s'han desenvolupat**:

La Font de la Gavatxa (Bonastre, Massís de Bonastre)
 Castell de Cabrera (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
 Les Vil·les (Calafell, Garraf i Litoral del Penedès)
 La Cogullada (Canyelles, Garraf)
 La Creu i els Àngels (Castellet i la Gornal, Garraf)
 La Talaia (el Montmell, el Montmell)
 La Moixeta (el Montmell, el Montmell)
 Pinedes Altes (el Montmell, el Montmell)
 La Cometa (el Vendrell, Garraf)
 El Bosc de Can Martí (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
 Carrer Enric Prat de la Riba (Gelida, Valls de l'Anoia)
 Pineda de Santa Cristina (la Bisbal del Penedès, el Montmell)
 Les Garrigues (la Pobla de Claramunt, Valls de l'Anoia)
 El Xaró (la Torre de Claramunt, Valls de l'Anoia)
 Mas Milà (Olivella, Garraf)
 Campdàsens/Can Cendrós (Pontons, Alt Gaià)
 La Ponderosa (Pontons, Alt Gaià)
 Cal Pontonet (Pontons, Alt Gaià)
 Can Pere de la Plana (Sant Pere de Ribes, Garraf)
 Can Lloses-Can Marcer (Sant Pere de Ribes, Garraf)
 Sitges-Puig Rodat (Sant Pere de Ribes, Garraf)
 Vilanova O (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

Creixement urbanístic dispers inacabat

43

7.5. Diverses urbanitzacions del Penedès, per la seva dimensió, composició i ubicació, dificulten la necessària connectivitat paisatgística entre espais d'interès naturals i altres espais agrícoles i agroforestals. **Cal permeabilitzar les urbanitzacions a través de la gestió de la vegetació i dels espais verds per garantir aquesta connectivitat entre els següents espais naturals penedesencs:**

- Massís de Bonastre i el mar.
- Parcs Natural del Garraf, l'Ollèrdola i del Foix.
- Entre els tres anteriors, l'espai natural de Colls i Miralpeix, les planes litorals i el mar.
- El Montmell-Marmellar i el Massís de Bonastre.
- El Montmell-Marmellar i la Plana del Penedès.
- Montserrat i Roques Blanques.
- Roques Blanques i Valls de l'Anoia.
- Muntanyes d'Ordal i Valls de l'Anoia.
- Entre continus d'urbanitzacions, com les de les muntanyes litorals dels municipis de Calafell, Cunit i Cubelles.

Urbanització de moderada o alta exposició visual
 Àrea crítica per a la connectivitat ecològica

44

 Observatori del Paisatge
de Catalunya

observatori@catpaisatge.net

jordi.grau@catpaisatge.net

www.catpaisatge.net

www.twitter.com/catpaisatge

www.facebook.com/catpaisatge